
Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:9

Mer inflytande för barn och unga

Sammanfattning

I motion 2015:75 föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär *dels* att valbarhetsåldern sänks till 16 år och *dels* att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen. Utskottet föreslår att motionen ska avslås. När det gäller frågan om sänkt valbarhetsålder konstaterar utskottet att, eftersom kyrkliga enheter utför myndighetsuppgifter, en sänkt valbarhetsålder inte är möjlig. När det gäller frågan om mandat i kyrkostyrelsen anser utskottet att en sådan ordning som föreslås i motionen inte är i överensstämmelse med kyrkans demokratiska principer.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:75, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:75, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:75 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk, Mer inflytande för barn och unga

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att valbarhetsåldern sänks till 16 år i val till Svenska kyrkans beslutande organ.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen.

Bakgrund

Valbarhetsålder

Gällande bestämmelser

Bestämmelserna om valbarhet till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan återfinns i 33 kap. 4 § i kyrkoordningen. Där sägs att valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill gäller att man ska vara folkbokförd i församlingen,

om det gäller val till församling, en församling som ingår i pastoratet om det gäller val till pastoratet samt en församling inom stiftet om det gäller val till stiftet.¹

Vidare finns i paragrafens andra stycke en särreglering för de som tillhör en icke-territoriell församling.

Paragrafens tredje stycke innehåller en hänvisning till 38 kap. 19 a § vilken innehåller en föreskrift om att valbarheten vid val till kyrkomötet är inskränkt till valkretsen samt en hänvisning till 39 kap. 20 § som innehåller föreskrifter om det indirekta valet av de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som, enligt 11 kap. 2 §, väljs av utlandsförsamlingarna.

I sista stycket erinras om bestämmelserna om valbarhetshinder i 33 kap. 5–9 §§.

Tidigare behandling

Redan vid 1984 års kyrkomöte föreslogs i en motion att kyrkomötet skulle uppdra till Svenska kyrkans centralstyrelse att utreda frågan om rösträts- och valbarhetsålder vid de kyrkliga valen (vid denna tid gällde en 18-årsgräns för såväl rösträtt som valbarhet). Motionen resulterade, efter att yrkandet hade justerats i plenardebatten, i den av Centralstyrelsen tillsatta s.k. Delaktighetsutredningen. Denna utredning tog fram olika modeller för delaktighet i församlingens styrelse men lade inte fram några förslag gällande rösträts- eller valbarhetsålder.

Vid kyrkoordningens tillkomst föreslogs i utredningsbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) att rösträtsåldern vid kyrkliga val skulle vara 16 i stället för 18 år vilket senare också blev kyrkomötets beslut. Däremot föreslogs ingen sänkning av valbarhetsåldern. Utredningen anförde.

Vi har inledningsvis undersökt de rättsliga förutsättningarna för en sänkning av nuvarande åldersgräns för rösträtt och valbarhet vid kyrkliga val, vilken ju är densamma som myndighetsåldern, 18 år. Vi har därvid kommit till slutsatsen att särskilt som beslutanderätten för kyrkliga organ även fortsättningsvis kommer att i viss utsträckning innefatta myndighetsutövning är en lägre valbarhetsålder inte möjlig.” (SKU 1998:4, sid. 81)

Mandat i kyrkostyrelsen

Regleringen

Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen regleras i 12 kap. 5 § i kyrkoordningen. Där sägs att kyrkostyrelsen består av ärkebiskopen och 14 ledamöter som väljs av kyrkomötet. Vidare anges att för de valda ledamöterna ska kyrkomötet välja lika många ersättare samt att kyrkomötet, efter förslag från biskopsmötet, också ska välja en annan biskop som ersättare för ärkebiskopen.

Tidigare behandling

Frågor om ungas deltagande i förtroendevalda organ på nationell nivå har varit uppe till behandling i kyrkomötet vid ett flertal tillfällen.

2008 beslöt kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå former för ungas delaktighet på den nationella nivån i Svenska kyrkan. I bilaga 3 till kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svensk kyrkans nationella nivå 2014*,

¹ Det bör observeras att kyrkostyrelsen i skrivelse KsSkr 2015:3, avsnitt 4, till årets kyrkomöte föreslår en något ändrad lydelse av denna paragraf. Kyrkostyrelsens förslag innebär dock inte någon ändring av valbarhetsåldern.

redovisar kyrkostyrelsen (sid. 57) hur man tagit om hand uppdraget. Av redovisningen framgår bland annat att tänkbara förslag har diskuterats med företrädare för Svenska Kyrkans Unga och att även kyrkomötets presidium och företrädare för nomineringsgrupperna har involverats i samtalen. Vidare framhålls att Svenska Kyrkans Unga har utvecklat de ungas kyrkomöte där exempelvis representanter från SALT – barn och unga i EFS deltar i arbetet med att lämna synpunkter på inkomna motioner till kyrkomötets ledamöter. Kyrkostyrelsen anför vidare att man, efter samråd med kyrkomötets presidium, vill ge kyrkomötets ledamöter ytterligare en möjlighet att lyssna på barn och unga inför beredningsarbetet av ärenden till kyrkomötet. Tanken är att bereda Svenska Kyrkans Unga förutsättningar för ett sådant möte med företrädare för nomineringsgrupperna. Denna möjlighet kommer att erbjudas inom kyrkomötets ram i direkt anslutning till kyrkomötet, första gången 2016.

Kyrkomötet 2011 hade att ta ställning till en motion (motion 2011:18) i vilken bland annat föreslogs ändringar i kyrkoordningen av innebörd att ledamöter i Svenska Kyrkans Ungas förbundsstyrelse skulle ges rätt att delta i kyrkomötets arbete och väcka motioner. Organisationsutskottet föreslog i betänkande O 2011:13 kyrkomötet att avslå motionen. Utskottet anförde att även om Svenska Kyrkans Unga fick sägas ha en särställning som kyrkans barn- och ungdomsorganisation fanns det fler grupper, såväl barn- och ungdomsorganisationer som andra, som skulle kunna göra anspråk på att få delta i kyrkomötets arbete, något som utskottet ansåg talade mot att bifalla motionen. Utskottet menade också att förslaget inte var godtagbart på demokratiska grunder då det medförde att en person skulle kunna sitta i kyrkomötet både som vald ledamot och som deltagande representant för Svenska Kyrkans Unga. Vidare hänvisade utskottet till kyrkostyrelsens uppdrag att öka ungas delaktighet som beskrivits ovan och det arbete som kyrkostyrelsen bedriver i anledning av uppdraget. Enligt utskottets uppfattning borde inte denna process föregripas. Utskottet underströk emellertid att man bejakade synen att det är viktigt att barn och unga ges plats i de demokratiska processerna i kyrkan och att det är nödvändigt att hitta modeller för hur detta kan ske. En sådan idé som man diskuterat i utskottet var möjligheten att adjungera t.ex. ordföranden i Svenska Kyrkans Unga till kyrkostyrelsen. Kyrkomötet följde utskottets förslag att avslå motionen.

Vid förra årets kyrkomöte behandlade Organisationsutskottet en motion (motion 2014:95) som bland annat föreslog att kyrkomötet skulle anta Kyrkornas världsråds och Lutherska världsförbundets principer kring generationsspridning i beslutande organ och råd som utses av kyrkomötet och kyrkostyrelsen. Principerna innebär att 20 procent av ledamöterna i beslutande organ ska vara under 30 år. Utskottet föreslog (betänkande O 2014:12) kyrkomötet att avslå motionen men att, med anledning av motionens förslag om att anta de principer som nämnts ovan, anta en motsvarande målsättning som Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet angående ungas deltagande i olika organ. Målet skulle därmed vara att minst 20 procent av de som utses till kyrkostyrelsen och organ som utses av kyrkostyrelsen ska vara under 30 år. Utskottet framhöll inledningsvis att frågan om hur kyrkan ska kunna få fler yngre ledamöter i beslutande organ är mycket angelägen för alla nivåer i kyrkan och att det är av stor betydelse att de förtroendevalda även i åldershänseende är representativa och att även ungas kompetens och erfarenheter tas tillvara vid beslutsfattande. Dock ansåg utskottet inte att motionen kunde bifallas, dels eftersom man ansåg det inte vara lämpligt att anta andra organisationers principer som sina egna och dels eftersom motionen innehöll en otydlighet i fråga om vilka organ som skulle komma att omfattas av Kyrkornas världsråds och Lutherska världsförbundets principer. Utskottet anförde att man förutsatte att kyrkostyrelsen regelbundet skulle följa upp hur väl målsättningen uppnås och rapportera denna uppföljning till kyrkomötet. Kyrkomötet

beslöt i enlighet med utskottets förslag. I bilaga 3 till sin skrivelse KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svensk kyrkans nationella nivå 2014*, anför kyrkostyrelsen (sid. 44) att man bereder sina nomineringar med målet att minst 20 procent av de som föreslås till uppdrag är under 30 år från och med den 1 juli i år. Kyrkostyrelsen anför vidare att uppföljning bör genomföras i början av det fjärde året varje mandatperiod som ett underlag för tillträdande kyrkomöte och kyrkostyrelse.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:75.

Utskottet vill inledningsvis framhålla betydelsen av att barn och unga görs delaktiga i beslutsprocesser i kyrkan, inte minst på nationell nivå. Som framgår av kyrkostyrelsens redovisning i bilaga 3 till KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svensk kyrkans nationella nivå 2014*, pågår sedan flera år tillbaka ett arbete för att stärka sådana strävanden. Utskottet, som härvid vill framhålla betydelsen av att kyrkostyrelsens arbete med frågor om barns och ungas delaktighet inte stannar av, noterar den möjlighet som avses erbjudas nomineringsgruppernas företrädare att vid ett möte inför beredningsarbetet 2016 lyssna in synpunkter från barn och unga.

Enligt utskottets uppfattning visar dock de förslag som läggs fram i motion 2015:75 inte rätt väg för ökad delaktighet.

Vad först gäller valbarhetsfrågan konstaterar utskottet att man, som framgår av bakgrundstexten, vid införandet av kyrkoordningen övervägde om det var möjligt att sänka valbarhetsåldern till 16 år. Mot bakgrund av att församlingarna även efter 2000 skulle ha vissa myndighetsuppgifter fann man då att så inte var möjligt. Eftersom församlingarna ännu utför dessa myndighetsuppgifter och förutsättningarna inte heller på annat sätt förändrats sedan 2000 torde det, enligt utskottet, inte vara möjligt att sänka valbarhetsåldern under 18 år. Utskottet vill dock framhålla möjligheten, som enligt 4 kap. 19 § kyrkoordningen finns för alla som är döpta, tillhör Svenska kyrkan och har fyllt 16 år, att väljas till kyrkvärd; ett uppdrag som, även om kyrkvärden inte är förtroendevald i den mening som avses i 33 kap. 1 § kyrkoordningen, har ansetts vara det viktigaste och förnämsta av kyrkans lekmannauppdrag.

Vad sedan gäller förslaget om mandat i kyrkostyrelsen för Svenska Kyrkans Unga anser utskottet att en ordning där Svenska Kyrkans Unga ges ett mandat i kyrkostyrelsen skulle innebära ett korporativistiskt inslag som inte överensstämmer med de demokratiska principer som i övrigt gäller. Vidare konstaterar utskottet att även om Svenska Kyrkans Unga ser sig själva - och på många sätt kan sägas ha en särställning - som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, så finns inte Svenska kyrkans Unga representerade i hela landet vilket innebär att alla barn och unga inte skulle få tillgång till kyrkostyrelsen den vägen.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen avslås.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla betydelsen av att nomineringsgrupperna aktivt arbetar med att nominera yngre personer till förtroendeuppdrag.

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Vi menar att det är rimligt att på nytt överväga möjligheten för Svenska Kyrkans Unga att få representation i kyrkomötet samt bli ständigt adjungerade till kyrkostyrelsen.

Sven Gunnar Persson och Elsa Christersson